

Civilsamhällets potential: Solidaritet när det gäller att hantera kriser (SolZiv/ SolCiv)

Målsättning

Koronapandemin har vänt upp och ner på vår samexistens: Vardagslivet kännetecknas av inneslutningsåtgärder, inklusive förbud mot kontakt och bärande masker, stängda butiker och utbildningsinstitutioner. Dessa bygger på tanken på solidaritet: Vi skyddar varandra från infektion och vårt hälsosystem mot överbelastning. Men solidaritet kan bara låtsas politiskt i begränsad utsträckning; den lever av medborgarna. Precis som i tidigare kriser spelar det civila samhället en central roll: det nätverkar medborgarna, stärker solidariteten, stöder dem i nöd för att hantera dem, det uttrycker också kritik och uppmärksammar klagomål.

Det föreslagna projektet är att undersöka omfattningen och villkoren för solidaritetsbeteende i det civila samhällets former. Å ena sidan: Vem är inblandad i det civila samhället? I vilken form? Och hur genomförs åtagandet i praktiken trots omfattande kontaktförbud? Å andra sidan: Vem kommer att dra nytta av åtagandet? Vem känner sig förbises? Och vilka erbjudanden accepterar människor i nöd? Detta är viktiga frågor för att förstå de sociala konsekvenserna av pandemin och för att få fram åtgärder som specifikt stöder det civila samhället i krishantering.

Vi har upplevt stora stunder i det civila samhället inte bara sedan koronapandemin utan också under de senaste stora kriserna i Europa - euron och flyktingkrisen. Vid den tiden ökade engagemang och solidaritet, liksom politisk protest (inklusive BMFSFJ 2018; della Porta 2018; Hutter & Kriesi 2019; Schiffauer et al. 2017). I synnerhet hösten 2015 grundades otaliga hjälparinitiativ för flyktingar i Tyskland och etablerade välgörenhetsorganisationer, föreningar och initiativ var också inblandade. Samtidigt fanns en spiral av mobilisering på gatorna, med allianser som Indivisible och Pulse of Europe på ena sidan och Pegida på den andra.

Å ena sidan liknar den nuvarande situationen de tidigare kriserna: Koronapandemin utmanar också välfärdsstaten och ökar ojämlikheten. Varken hälsoriskerna eller konsekvenserna av åtgärderna för att begränsa pandemin är jämnt fördelade mellan människor (Heisig & König 2020). Som tidigare ser vi olika former av solidaritetsengagemang i betydelsen informell och frivillig hjälp. Samhället är engagerat!

Å andra sidan är situationen inte jämförbar på många sätt: Begränsningar av rörelsefrihet och församlingsfrihet stoppar klubbiv och föreningsliv (Grande & Hutter 2020). Protest- och solidaritetskampanjer är endast möjliga i begränsad omfattning eller online. "Tredje platser" där medborgare möts för utbyte är inte längre tillämpliga. Det är dock just befintliga föreningar som aktiveras även i krisperioder. Exemplet med naturkatastrofer visar att begränsning av dem också kan ha negativa effekter på lång sikt om inget görs (Wang & Ganapati 2018).

Det civila samhället är alltså i ett dilemma: Å ena sidan finns det ett enormt behov av former av solidaritetsbaserat beteende för att klara krisen i vardagen, men också för att anklaga klagomål. Å andra sidan tar förbud mot kontakt grunden för klassiska former av engagemang. Hur löses detta dilemma? Vilka är konsekvenserna? Och hur kan det civila samhällets engagemang stärkas?

Projektet syftar till att undersöka hur man kan hantera detta dilemma. Det saknas praktisk erfarenhet och vetenskaplig kunskap. Tematiskt stänger vi BUA Call Social Cohesion Call. Direkt finansiering krävs dock för att analysera den aktuella dynamiken. Det finns inga jämförbara undersökningar, eftersom regelbundna studier om det civila samhället i Tyskland fanns på plats före krisen (volontärundersökning 2019; engagemangsrapport) och aktuella undersökningar utesluter ämnet (inklusive panelerna GESIS & SOEP COVID-19).

Arbetspaket och schema

För att systematiskt registrera det nuvarande dilemmaet i det civila samhället planerar vi en befolkningsundersökning (två vågor) och en organisationsanalys. Undersökningarna måste gå in på fältet snabbt för att fånga dynamiken i situationen och för att ge politiskt och socialt relevant kunskap i rätt tid. Studien är såväl tvärvetenskaplig som tvärvetenskaplig: Vi är ett team vid gränssnittet mellan sociologi, statsvetenskap och psykologi. Vi involverar också övningspartners från det civila samhället i datainsamling och kunskapsöverföring.

Projektet består av fem arbetspaket. WP1 & 2 består av två nära samordnade undersökningar: WP1 börjar med befolkningsundersökningar på individnivå; WP2 genom online-forskning och undersökningar på nivå med organisationer och initiativ. De tre PI:erna utformar undersökningen tillsammans och genomför gemensamma analyser. Samtidigt fokuserar WP3-5 på områdena sociologi av känslor och social ojämlikhet (von Scheve), personlighetspsykologi (Specht) och jämförande civilsamhälle och organisationsanalys (Hutter). Kombinationen av dessa tillvägagångssätt är en nyckel för att förstå villkoren för solidaritetsbeteende i nuvarande och framtida kriser, som kännetecknas av allvarliga beredskapsupplevelser och osäkerhet.

Data och analyser delas kontinuerligt med aktörer från det civila samhället, politik, vetenskap och allmänheten. Vi planerar en projektwebbplats, inlägg i bloggar, sociala medier och pressen och en broschyr. För att länka forskning och undervisning involverar vi studenter som SHK och i forskningsseminarier i WS 20/21. Samtidigt utgör finansieringen grunden för en mer långsiktig studie av koronapandemiens sociala konsekvenser. Som framgår av CV: n passar projektet perfekt in i våra forskningsintressen och är inbäddat i pågående projekt (t.ex. protestövervakning vid Centrum för civilsamhällsforskning, SFB 1171). Vi ansöker också med andra kollegor om ett prospekteringsprojekt som en del av BUA Social Cohesion Call.

WP1-undersökning av individer (alla PI)

WP1 använder befolkningsundersökningar för att fastställa situationen för de inblandade och de drabbade. Frågor om engagemangsrepertoaren och användningen av hjälp kompletteras med frågor från deltagandeforskning om socioekonomisk status, kön, migrationsbakgrund, motivation, politiska attityder samt om inbäddning i och kontakt med organisationer och sociala nätverk (Dalton 2017). I betydelsen av social kapitalforskning läggs bron till organisationsundersökningen (WP2). Innovativ är kopplingen med frågor om den individuella och kollektiva känslomässiga upplevelsen under pandemin, känslomässig solidaritet (Woosnam & Norman 2010) och synkronicitet (Dario Páez et al. 2015), livstillfredsställelse och personlighetsdrag (inklusive Big Five, övertygelse om kontroll, självkänsla, ensamhet, bekymmer, optimism) och deras dynamiska utveckling.

Undersökningens design innehåller två dimensioner av jämförelse: tid och region. Specifikt planeras en panelundersökning med två vågor i Tyskland och en våg i fyra andra EU-länder. Baserat på många års erfarenhet är enkäterna programmerade internt och högkvalitativa accesspaneler används för att rekrytera deltagare. Wave 1 omfattar 3 500 personer som bor i Tyskland. Provets omfattning och citat gör det möjligt att göra kvasi-representativa uttalanden om distributioner och effekter i Tyskland såväl som om regional variation (särskilt Öst / väst skillnader). Våg 1 i undersökningen är planerad till september. Tiden är idealisk att fråga om aktuellt engagemang i den exceptionella situationen och samtidigt fokusera på framtida konflikter och engagemang. I våg 2 (januari 2021) kommer 700 personer att undersökas igen för att observera kontinuitet och förändring. Undersökningen genomförs också i fyra andra länder (Österrike, Sverige, Italien och Polen; N = 1 200 vardera). Länderna varierar i pandemirelaterade faktorer och det civila samhällets allmänna natur (se WP5).

WP2-undersökningsorganisationer (alla PI)

WP2 används för att samla in organisationsdata. Befintliga och nya allianser spelar en central roll för att organisera stöd i pandemin och möjliggöra engagemang. Det är oklart i vilken utsträckning formella och informella såväl som nyskapade och långvariga föreningar anpassar sig olika till kriser. Dessa

organisatoriska anpassningsprocesser är fokus för WP2. De är väsentliga förklaringar för solidaritet och för bedömningen av det civila samhällets potential och behov för krishantering.

Online-forskning utförs (inklusive sociala medier, webbplatser) för att kartlägga civilsamhällets engagemang i Tyskland. Dessa måste startas omedelbart för att säkra solidaritetserbudanden och dynamik. Därefter kartläggs civilsamhällets organisationer och initiativ (Brake and Weber 2009). Onlineundersökningen genomförs i samarbete med Institute for Protest and Movement Research (ipb). Eftersom befolkningen inte är känd ens för formaliserade organisationer (Priller et al. 2012) är en central uppgift att skapa ett systematiskt urval och rekrytering av respondenter. För detta ändamål rekryteras organisationer via befintliga nätverk av ipb. För detta ändamål finns ett samarbete med Federal Network for Citizenship Engagement (BBE) och med Movement Foundation. Samarbetspartnerna är också involverade i utformningen av undersökningen och kunskapsöverföringen. Dessutom rekryteras initiativ som har uppstått i samband med pandemin och som registrerades i steg 1. Detta är ett viktigt bidrag, eftersom informella föreningar försummas i det civila samhällets forskning som en möjliggörande struktur för engagemang. Vi misstänker dock att spontant uppkomna föreningar och befintliga informella nätverk kommer att anpassas särskilt snabbt.

WP3-analys av känslor (von Scheve)

WP3 analyserar baserat på WP1 & 2 hur individuella och kollektiva känslor upplevs under pandemin påverkar det civila samhällets engagemang. Det är känt från rörelseforskning att känslor av osäkerhet och missnöje kondenseras genom diskurser och ritualer till (kollektiva) känslor som ilska och indignation och därmed har en mobiliserande effekt (Jasper 2014; Salmela & v. Scheve 2017). Delad känslomässig upplevelse är en viktig källa till solidaritet. Detta gäller former av engagemang som syftar till motstånd och protest, liksom för dem som förlitar sig på samarbete och solidaritet. Negativa känslor som upplevs tillsammans inför en kris kan också främja solidaritet och prosocialt beteende (t.ex. Garcia & Rimé 2019). Solnit (2010) kom till punkten med sin bästsäljare *A Paradise Built in Hell: The Extraordinary Communities That Arise in Disasters*. Särskilt interaktionsritualerna för engagerade medborgare gör delade känslor påtagliga i en given situation, skapar en känsla av tillhörighet och upprätthåller engagemang (Collins 2004). WP3 frågar därför vilka känslor som formar pandemin och vilka är deras utlösare (t.ex. ensamhet, sjukdom), vad de hänvisar till (t.ex. själv, identitet, andra, sociala grupper) och hur de är stratifierade (t.ex. kön, ålder, utbildning). WP3 frågar också vilka specifika känslor som är förknippade med engagemang eller motvilja under denna kris. Fokus bör vara på de känslomässiga konsekvenserna av begränsad kontakt och fysiskt avstånd som specifika för denna kris: Hur upplevs (kollektiva) känslor när interaktionsritualer endast förmedlas och cirkeln av interaktionspartner är allvarligt begränsad? Och vilka är konsekvenserna för generering, kvalitet och räckvidd för känslor av solidaritet?

WP4 personlighetsanalys (Specht)

Baserat på WP1 och 2 analyserar WP4 rollen som en person som utvecklas bland det civila samhällets aktörer och (potentiella) mottagare av det civila samhällets stöd. Å ena sidan har personlighet en effekt på individuell krishantering (Specht et al., 2011) och påverkar om människor tenderar att vara proaktiva när det gäller att hantera dem (Heckhausen & Schulz, 1995) och därmed möjligen visa en särskilt stark känsla av solidaritet. Samtidigt innebär krisen nya utmaningar för engagemang genom kontaktbegränsningar, som ofta kräver nya former av samarbete och intervention och påverkas av individens förmåga att prova nya saker (John et al., 2008). Typiska förstärkare av engagemang, såsom socialt utbyte och allmänhetens synlighet, är också begränsade. Det är oklart vilka personlighetsdrag som gynnar engagerad hantering och hur engagemang för tidigare icke-engagerade personer kan underlättas. Å andra sidan stöds och hörs inte alla potentiella mottagare av solidaritetsbeteende, t.ex. människor i nöd eller sociala grupper med gemensamma problem. Även här har personligheten en inverkan: Det är till exempel lättare för behagliga människor att acceptera stöd, men för intoleranta människor att höra sina egna behov (Jensen-Campbell et al., 2020). Det är oklart vilka personlighetsdrag som gör det lättare att få stöd under nuvarande förhållanden och vem som känner sig förbises när

hanterar krisen och därför behöver ytterligare uppmärksamhet för att förhindra personliga och sociala konflikter på medellång sikt. I slutändan utsätts personligheten för livslånga förändringar som kan förvärra individuella eller kollektiva kriser (Specht et al., 2014). Potentiella personlighetsförändringar i det krispåverkade samhället och deras dynamiska interaktion med samhällsengagemang undersöks med hjälp av den longitudinella undersökningen i WP1.

WP5-analyskontext (Hutter)

WP5 analyserar utifrån WP1 och 2 hur kontextuella skillnader påverkar hur det civila samhället hanterar det dilemma som nämns ovan. Under vilka politiska och sociala förhållanden kan det civila samhällets potential för krishantering (inte) utvecklas? Vad behövs i tider av en pandemi för att möjliggöra en solidaritetsnivå som tillgodoser behovet av stöd och kritisk reflektion? WP5 baseras på arbete med möjlighetsstrukturer och effekterna av sociala rörelser (Bosi et al. 2018; Hutter 2014) samt på det sociala kapitalets roll i kriser och katastrofer (Aldrich 2012; Wang & Ganapati 2018). Denna forskning visar att krishantering beror på i vilken utsträckning människor påverkas (inklusive omfattningen av ekonomisk oro). Samtidigt spelar det civila samhällets styrka före krisen och politiken för att hantera det en viktig roll. Det senare påverkar till exempel hur befintliga och nya allianser reagerar på krissituationen, oavsett om de fokuserar på olika målgrupper (Uba & Kousis 2018), letar efter nya arbetsområden eller uttrycker politiska krav. Detta påverkar i sin tur det individuella utrymmet för solidaritetsbeteende. Undersökningarna i WP1 & 2 ger fördelen att dessa faktorer varierar inom Tyskland (över tid, region, organisationsområden) och mellan länder. Baserat på resultaten från WP5 kan åtgärder vidtas för en målinriktad förstärkning av det civila samhället i nuvarande och framtida kriser.

Literaturverzeichnis

- Aldrich, Daniel P. 2012. *Building resilience: social capital in post-disaster recovery*. Chicago: The University of Chicago Press.
- BMFSFJ (2018). *Engagement in der Flüchtlingshilfe: Ergebnisbericht einer Untersuchung des Instituts für Demoskopie Allensbach*. Berlin.
- Brake, A., & Weber, S. (2009). „Internetbasierte Befragung“. In *Handbuch Methoden der Organisationsforschung*, herausgegeben von S. Kühl, P. Strodtholz, & A. Taffertshofer, 413–34. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Collins, R. (2004). *Interaction Ritual Chains* (Bd. 62). Princeton University Press.
- Dalton, R. (2017). *The Participation Gap: Social Status and Political Inequality*. Oxford: Oxford University Press.
- Della Porta, D. (ed.) (2018). *Solidarity Mobilizations in the Refugee Crisis*. London: Palgrave.
- Farinosi, M., & Tréré, E. (2014). Social movements, social media and post-disaster resilience: Towards an integrated system of local protest. In *Theories, practices and examples for community and social informatics*, edited von L. Stillman, T. Denison, & M. Sarrica. Clayton, Vic: Monash University Publishing.
- Garcia, D., & Rimé, B. (2019). Collective Emotions and Social Resilience in the Digital Traces After a Terrorist Attack. *Psychological Science*, 30(4), 617–628.
- Grande, E., & Hutter, S. (2020). Corona und die Zivilgesellschaft. WZB-Blog Corona und die gesellschaftlichen Folgen. <https://www.wzb.eu/de/forschung/corona-und-die-folgen/corona-und-die-zivilgesellschaft>
- Heckhausen, J., & Schulz, R. (1995). A life-span theory of control. *Psychological Review*, 102, 184-304.
- Heisig, J. P. & König, C. (2020). Wie und warum die gesundheitlichen Folgen der Pandemie vom sozialen Status abhängen. WZB-Blog Corona und die gesellschaftlichen Folgen. <https://www.wzb.eu/de/forschung/corona-und-die-folgen/wie-und-warum-die-gesundheitlichen-folgen-der-pandemie-vom-sozialen-status-abhaengen>
- Hutter, S., & Kriesi, H. (eds.) (2019). *European Party Politics in Times of Crisis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jasper, J. M. (2014). Constructing Indignation: Anger Dynamics in Protest Movements. *Emotion Review*, 6(3), 208–213.
- Jensen-Campbell, L. A., Knack, J. M., & Gomez, H. L. (2010). The psychology of nice people. *Social and Personality Psychology Compass*, 4/11, 1042-1056.
- John, O. P., Naumann, L. P., & Soto, C. J. (2008). Paradigm shift to the integrative Big Five trait taxonomy: History, measurement, and conceptual issues. In O. P. John, R. W. Robins, & L. A. Pervin (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (3rd ed., pp. 114-158). New York, NY: Guilford Press.
- Luft, R. E. (2009). Beyond Disaster Exceptionalism: Social Movement Developments in New Orleans after Hurricane Katrina. *American Quarterly* 61 (3): 499–527.
- Páez, D., Basabe, N., Ubillós, S., & González-Castro, J. L. (2007). Social Sharing, Participation in Demonstrations, Emotional Climate, and Coping with Collective Violence After the March 11th Madrid Bombings. *Journal of Social Issues*, 63(2), 323–337.
- Priller, E., Alscher, M. Droß, P. M., Paul, F., Poldrack, J., Schmeißer, C., & Waitkus, N. (2012). Dritte-Sektor-Organisationen heute: Eigene Ansprüche und ökonomische Herausforderungen. Ergebnisse einer Organisationsbefragung. No. SP IV 2012-402. WZB Discussion Paper. Berlin: WZB.

- Salmela, M., & von Scheve, C. (2017). Emotional roots of right-wing political populism. *Social Science Information*, 56(4), 567–595.
- Schiffauer, W., Eilert, A., & Rudloff, M. (Hrsg.) So schaffen wir das – eine Zivilgesellschaft im Aufbruch: 90 wegweisende Projekte mit Geflüchteten. Bielefeld: transcript Verlag.
- Solnit, R. (2010). *A Paradise Built in Hell: The Extraordinary Communities That Arise in Disasters*. New York: Penguin.
- Specht, J., Bleidorn, W., Denissen, J. J. A., Hennecke, M., Hutteman, R., Kandler, C., Luhmann, M., Orth, U., Reitz, A. K., & Zimmermann, J. (2014). What drives adult personality development? A comparison of theoretical perspectives and empirical evidence. *European Journal of Personality*, 28, 216-230.
- Specht, J., Egloff, B., & Schmukle, S. C. (2011). The benefits of believing in chance or fate: External locus of control as a protective factor for coping with the death of a spouse. *Social Psychological and Personality Science*, 2, 132-137.
- Uba, K., & Kousis, M. (2018). Constituency Groups of Alternative Action Organizations During Hard Times: A Comparison at the Solidarity Orientation and Country Levels. *American Behavioral Scientist* 62 (6): 816–36.
- Woosnam, K. M., & Norman, W. C. (2010). Measuring Residents' Emotional Solidarity with Tourists: Scale Development of Durkheim's Theoretical Constructs. *Journal of Travel Research*, 49(3), 365–380.